PUBLIC MONOPOLIES IN EUROPEAN UNION

Anca Ileana Dușcă
Assoc. Prof., PhD., University of Craiova

Abstract: Free and undistorted competition between public or private firms of the Member States of the European Union is closely linked to the proper functioning of the internal market; this is why competition law is a major component of the substantive law of the European Union. European Union, according to Art. 3 TEU has exclusive competence to establish the competition rules necessary for its operation. If in the market fundamental freedoms, the Court has played an important role in specifying and developing these primary legal instruments of integration on competition, the European Commission has acted with priority over other institutions[1].

Keywords: free competition, the European Union, European Commission, Internal Market, public monopolies, exclusive rights

Punere în temă

Prohibiţia înţelegerilor anticoncurenţiale[2] şi a abuzului de poziţie dominantă[3] vizează deopotrivă întreprinderile publice, cât şi cele private, dar aceste dispoziţii îşi pierd eficacitatea, câtă vreme sunt

[1] A.I.Dușcă, *Dreptul Uniunii Europene privind afacerile, ediția a 2-a revizuită și adăugită*, Ed.Universul Juridic, București, 2016, pp. 145-156; A. Groza, *Uniunea Europeană Drept material*, Ed. C. H. Beck, București, 2014, p.143; Ch. Gavalda, G. Parleani, *Droit des affaires de l'Union européenne*, 6e éd, Paris, Juris Classeur, 2010, p.796. A se vedea și: G. D. Gărăiman, D. Dănișor, O. Ghiță, R. Răducanu, M. Soreață, D. Gărăiman, *Mic dicţionar de termeni juridici în spaţiul european*, Ed. Universitaria, Craiova, 2008.

[2] Art. 101 TFUE prevede: (1) Sunt incompatibile cu piaţa internă şi interzise orice acorduri între întreprinderi, orice decizii ale asocierilor de întreprinderi şi orice practici concertate care pot afecta comerţul dintre statele membre şi care au ca obiect sau efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenţei în cadrul pieţei interne şi, în special, cele care: (a) stabilesc, direct sau indirect, preţuri de cumpărare sau de vânzare sau orice alte condiţii de tranzacţionare; (b) limitează sau controlează producţia, comercializarea, dezvoltarea tehnică sau investiţiile; (c) împart pieţele sau sursele de aprovizionare; (d) aplică, în raporturile cu partenerii comerciali, condiţii inegale la prestaţii echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurenţial; (e) condiţionează încheierea contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestaţii suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanţele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte. (2) Acordurile sau deciziile interzise în temeiul prezentului articol sunt nule de drept. (3) Cu toate acestea, prevederile alin. (1) pot fi declarate inaplicabile în cazul: oricăror acorduri sau categorii de acorduri între întreprinderi; oricăror decizii sau categorii de decizii ale asocierilor de întreprinderi; oricăror practici concertate sau categorii de practici concertate care contribuie la îmbunătăţirea producţiei sau distribuţiei de produse ori la promovarea progresului tehnic sau economic, asigurând totodată consumatorilor o parte echitabilă din beneficiul obţinut şi care: (a) nu impun întreprinderilor în cauză restricţii care nu sunt indispensabile pentru atingerea acestor obiective; (b) nu oferă întreprinderilor posibilitatea de a elimina concurenţa în ceea ce priveşte o parte semnificativă a produselor în cauză. A se vedea și: A.I.Dușcă, D.Dănișor, *Dicționar de dreptul Uniunii Europene*, Ed. Simbol, Craiova, 2018; G. Wagner, *Should Private Enforcement of Competition Law be Strengthened?* în D. Schmidtchen, M. Albert, S. Voigt, *The More Economic Approach to European Competition Law*, Tubingue, Mohr Siebeck, 2007, pp. 120-121; D. Hensler, *Class Action Dilemmas: Pursuing Public Goals for Private Gains*, Santa Monica, RAND Institute for Civil Justice, 2000, p. 69; A.Băbălău, *Măsuri legislative adoptate de Comunitatea Europeană în domeniul fiscalității directe*, www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/1152/1069; D. Dănișor, *La traduction juridique, facteur d'intégration européenne*, **Proceedings ale Congresului** Integrarea Europeană, - între tradiţie şi modernitate, Ed. Universităţii "Petru **Maior", Volum 5/2014,** p. 713-717; A-I.Dușcă, D. Dănișor, *Consumers and European Contract Law*, The knowlegge-Based Organization the 20th International Conference 12-14 June 2014, Land Forces Academy, Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Publishing House, pp. 64-69.

[3] Conform art. 102 TFUE, „Este incompatibilă cu piaţa internă şi interzisă, în măsura în care poate afecta comerţul dintre statele membre, folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziţii dominante

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

menţinute monopolurile de stat. Tratatul de la Roma prevedea printre obligaţiile originare ale statelor membre şi suprimarea drepturilor concedate, contrare dispoziţiilor relative la concurenţă[4]. La finele anului 1980, a început o scădere a protecţiei în cauză, astfel că politica de concurenţă comunitară a devenit, prin dispoziţiile relative la libera circulaţie, un instrument de deschidere a pieţelor naţionale. La acest prim factor, se adaugă progresul tehnic care a făcut dificilă menţinerea monopolurilor de stat, altădată justificate de constrângerile materiale. Comisia a pus în aplicare art. 90 din Tratat, conform căruia „statele membre, în privinţa întreprinderilor publice şi a întreprinderilor cărora au acordat drepturi speciale sau exclusive[5] nu vor edicta şi nu vor menţine nicio măsură contrară regulilor prezentului Tratat, în special celor prevăzute de art. 85 şi 86-94 TCE”.[6] Trebuie remarcat că referirea la regulile Tratatului (art. 85-90) trebuie conjugată cu mai multe dispoziţii ale acestuia: cum ar fi libera circulaţie a mărfurilor, persoanelor sau serviciilor sau politica de concurenţă[7]. De asemenea, referirea la întreprinderile de stat titulare de drepturi speciale sau exclusive, a permis aplicarea ansamblului de principii stabilite de jurisprudenţa relativă la art. 81 şi 82 TCE, nu numai comportamentelor întreprinderilor private, dar, în mod egal şi întreprinderilor de stat[8], ceea ce a dus la depăşirea divizării, făcută în Tratat, între regulile de concurenţă aplicabile întreprinderilor şi cele aplicabile statelor[9].

---

deţinute pe piaţa internă sau pe o parte semnificativă a acesteia. Aceste practici abuzive pot consta în special în: (a) impunerea, direct sau indirect, a preţurilor de vânzare sau de cumpărare sau a altor condiţii de tranzacţionare inechitabile; (b) limitează producţia, comercializarea sau dezvoltarea tehnică în dezavantajul consumatorilor; (c) aplicarea în raporturile cu partenerii comerciali a unor condiţii inegale la prestaţii echivalente, creând astfel acestora un dezavantaj concurenţial; (d) condiţionarea încheierii contractelor de acceptarea de către parteneri a unor prestaţii suplimentare care, prin natura lor sau în conformitate cu uzanţele comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte.” A se vedea: A. Jones, B. Sufrin, *EC Competition Law*, 3rd edn, Oxford, Oxford University Press, 2008, pp.924–930; J. Faull, A. Nikpay, *The EC Law of Competition*, 2nd edn, Oxford, Oxford University Press, 2007, pp. 116–126; R. O'Donoghue, J. A. Padilla, *The Law and Economics of Article 82 EC*, Portland: Hart Publishing, 2006, pp.146–151; R. Whish, *Competition Law*, 6th edn, Oxford, Oxford University Press, 2009, pp.563–564; N. Petit, *Oligopoles, Collusion Tacite et Droit Communautaire de la Concurrence*, Bruxelles, Brylant, 2007, pp.140–144.

[4] Section troisième: Les aides accordées parles Etats, Chapitre 1 Les règles de concurrence, Titre I Les règles communes, Troisième partie – La Politique de la Communauté ARTICLE 90 1. Les États membres, en ce qui concerne les entreprises publiques et les entreprises auxquelles ils accordent des droits spéciaux ou exclusifs, n'édictent ni ne maintiennent aucune mesure contraire aux règles du présent Traité, notamment à celles prévues aux articles 7 et 85 à 94 inclue. 2. Les entreprises chargées de la gestion de service d'intérêt économique général ou présentant le caractère d'un monopole fiscal sont soumises aux règles du présent Traité, notamment aux règles de concurrence, dans les limitée où l'application de ces règles ne fait pas échec à l'accomplissement en droit ou en fait de la mission particulière qui leur a été impartie. Le développement des échanges ne doit pas être affecté dans une mesure contraire à l'intérêt de la Communauté. 3. La Commision veille à l'application des dispositions du présent article et adresee, en tant que de besoin, les directive ou décisions appropriées aux États membres.

[5] M. Wise, *Droit et politique de la concurrence dans l'Union européenne*, Revue sur le droit et la politique de la concurrence 2007/1 (Vol. 9), pp. 7 – 98.

[6] A se vedea : P. Corruble, F. Aubert, J.B. Avel, M. Charbit, C.H. Dechelette, P. Circh, *Droit européen des affaires*, Dunod, Paris, 1998, p. 183; O. Manolache, *Regimul juridic al concurenţei în dreptul comunitar*, Ed. All Beck, Bucureşti, 1997; P. Craig, G. de Búrca, *Dreptul Uniunii Europene Comentarii, jurisprudenţă şi doctrină*, ed. a IV-a, serie coordonată de B. Andreşan-Grigoriu şi T. Ştefan, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2009; A.L. Ivan, *Perspective teoretice ale construcţiei europene*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2003.

[7] J-P. Dtetie, *Strategor : Politique générale de l'entreprise*, Dunod, 4ème édition, Paris, 1997; B., Gomes - Casseres, *Do you really have an alliance strategy*?, Strategy & Leadership, Vol. 26, Issue 4, 1998; F. Rigaux, *La notion de fait en science juridique*, Annales de droit de Louvain, Louvain, 1988, p. 3; M. Duault, *Les méga-alliances, à l'image des groupements d'entreprises de transport maritime, en droit communautaire de la concurrence*, Mémoire, Nantes, 2011, p. 66.

[8] V. Constantinesco, J.-P. Jacqué, R. Kovar, D. Simon, *Traité instituant la CEE*, Economica, Paris, 1992, p. 566; V. Korah, *An Introductory Guide to EC Competition Law and Practice*, 8th edn, Oxford & Portland Oregon, Hart Publishing, 2004, p.113; H. Haupt, *Collective Dominance under Article 82 E.C. and EC Merger Control in the Light of the Airtours Judgment*, European Competition Law Review 23, no. 9/2002, pp.434-439; M. Canoy, P. Rey, E. van Damme, *Dominance and Monopolization*, TILEC Discussion Paper DP 2004-022, Tilburg University, pp.65–69.

[9] A se vedea: A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a IV-a, revăzută şi adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010; B. Andreşan-Grigoriu, T. Ştefan, *Tratatele Uniunii Europene* –

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

TFUE acordă atenţie monopolurilor de stat, în termenii următori: Art. 37 (ex-art. 31 TCE) (1) Statele membre adaptează monopolurile naţionale cu caracter comercial, astfel încât să se asigure excluderea oricărei discriminări între resortisanţii statelor membre cu privire la condiţiile de aprovizionare şi comercializare. Dispoziţiile prezentului articol se aplică oricărui organism prin intermediul căruia un stat membru, de jure sau de facto, direct sau indirect, controlează, conduce sau influenţează în mod semnificativ importurile sau exporturile dintre statele membre. Aceste dispoziţii se aplică, de asemenea, monopolurilor de stat concesionate. (2) Statele membre se abţin să introducă orice nouă măsură care contravine principiilor enunţate la alin. (1) sau care restrânge domeniul de aplicare a articolelor care se referă la interzicerea taxelor vamale şi a restricţiilor cantitative între statele membre. (3) În cazul unui monopol cu caracter comercial care presupune o reglementare menită să faciliteze desfacerea sau valorificarea produselor agricole, trebuie asigurate, în aplicarea normelor prezentului articol, garanţii echivalente pentru ocuparea forţei de muncă şi pentru nivelul de trai al producătorilor în cauză. Art. 106 (ex-art. 86 TCE) (1) În ceea ce priveşte întreprinderile publice şi întreprinderile cărora le acordă drepturi speciale sau exclusive, statele membre nu adoptă şi nu menţin nicio măsură care contravine normelor tratatelor şi, în special, celor prevăzute la art. 18 şi 101-109. (2) Întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile[10] de interes economic general sau care prezintă caracter de monopol fiscal se supun normelor tratatelor şi, în special, regulilor de concurenţă, în măsura în care aplicarea acestor norme nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea misiunii speciale care le-a fost încredinţată. Dezvoltarea schimburilor comerciale nu trebuie să fie afectată într-o măsură care contravine intereselor Uniunii. (3) Comisia asigură aplicarea dispoziţiilor prezentului articol şi adresează statelor membre, în cazul în care este necesar, directivele sau deciziile corespunzătoare[11].

Liberalizarea monopolurilor

În absenţa unei definiţii[12], Comisia a emis două directive relative la drepturile exclusive şi speciale, pe piaţa terminalelor de telecomunicaţii şi a serviciilor de telecomunicaţii, pe baza art. 90 alin. (3)[13]. Aceste două directive au fost abrogate de Directiva 2008/63/CE a Comisiei, din 20 iunie 2008, privind concurenţa pe pieţele echipamentelor terminale pentru telecomunicaţii. Conform acesteia, „drepturile speciale" înseamnă drepturile acordate de un stat membru, unui număr limitat de întreprinderi, prin orice instrument cu putere de lege sau administrativ, care, pe un anumit teritoriu geografic: a) limitează la două sau mai multe, numărul acestor întreprinderi, în conformitate cu alte criterii decât criteriile obiective proporţionale şi nediscriminatorii şi b) desemnează, altfel decât în conformitate cu aceste criterii menţionate la lit. a) câteva întreprinderi concurente sau c) conferă oricărei întreprinderi sau oricăror întreprinderi, orice avantaje legale sau

actualizat 2010, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010; A.I. Duşcă, A.L. Turculeanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Caiet de seminar, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010.

[10] B. Gilles, C. Henry, *Concurrence et services publics dans l'Union européenne*. In: *Politiques et management public*, vol. 16, n° 2, 1998. pp. 178-180, https://www.persee.fr/doc/pomap_0758-1726_1998_num_16_2_3312_t1_0178_0000_1 - consultat la data de 11.02.2019.

[11] P. Bauby, *Le concept de concurrence dans l'Union européenne: origines, contenu, devenir*, în Colloque EUROPA–Limoges –21 novembre 2014 La concurrence nonfaussée au sein del'Union: Peut-on évoluer vers une concurrence équitable en Europe?, www.actionpublique.eu/attachments/article/75/Le%20concept%20de%20concurrence%20dans%20l%27UE.pdf - consultat la data de 11.02.2019; https://www.petitesaffiches.fr/decryptage,076/concurrence-et-monopole-la,12849.html?lang=fr - consultat la data de 11.02.2019.

[12] Jurisprudenţa comunitară, în baza art. 81 şi 82 TCE, a definit noţiunile de monopoluri ale întreprinderilor publice şi drepturi exclusive ale întreprinderilor private. Drepturile speciale nu sunt definite în Tratat, dar doctrina consideră că nu există nicio diferenţă notabilă între drepturile exclusive şi cele speciale. A se vedea: C. Nourissat, *Droit communautaire des affaires*, Paris, Dalloz, 2e éd., 2005; O. Manolache, *Drept comunitar*, ed. a IV-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004; A. Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2003; S. Deleanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2001.

[13] Directiva 88/301/CEE, 27 iunie 1989, Directiva 90/388/CEE, 28 iunie 1990.

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

rezultate din măsuri de reglementare, care afectează semnificativ capacitatea oricărei întreprinderi să importe, să comercializeze ... echipamente terminale de telecomunicaţii, pe acelaşi teritoriu geografic şi în condiţii în mod semnificativ echivalente. Statele membre care au acordat întreprinderilor drepturi speciale sau exclusive trebuie să asigure retragerea drepturilor exclusive, precum şi a acelor drepturi speciale care: a) limitează la două sau mai multe, numărul întreprinderilor, în conformitate cu alte criterii decât criteriul obiectiv, proporţionale şi nediscriminatorii sau b) desemnează, în conformitate cu alte criterii decât cele menţionate la lit. a), mai multe întreprinderi concurente (art. 2). Totodată, statele trebuie să informeze Comisia cu privire la măsurile luate sau la proiectele legislative introduse în acest sens.

Curtea, în hotărârea din 19 martie 1991 a terminalelor de telecomunicaţii şi a serviciilor de telecomunicaţii, a anulat cele două directive în privinţa drepturilor speciale, reproşând Comisiei că nu a definit în prealabil aceste drepturi şi nici nu a determinat în ce mod aceste drepturi sunt susceptibile să restrângă concurenţa[14]. Comisia, a modificat prin Directiva 91/46/CEE – 13 octombrie 1994 cele două directive anterioare şi a definit drepturile speciale ca fiind: drepturi acordate de un stat membru unui număr limitat de întreprinderi, prin intermediul mijloacelor legislative ori administrative, care limitate la două sau mai multe întreprinderi, sunt oferite după criterii neobiective şi care conferă, în acelaşi timp uneia sau mai multor întreprinderi avantaje legale ce afectează substanţial capacitatea concurenţei a altor întreprinderi. În privinţa mijlocului de acţiune al Comisiei s-a pus întrebarea dacă este ţinută să acţioneze pe baza unei plângeri care denunţă o situaţie contrară art. 85 şi 86 TCEE. Această întrebare a fost formulată în afacerea Ladbroke II[15] (27 octombrie 1994) în care era vorba de o societate britanică de organizare de pariuri pentru cursele hipice şi canine, care dorea să opereze în Franţa unde s-a opus monopolul Paris Mutual Urbain. Ladbroke a depus la Comisie o plângere în baza art. 85, 86 şi 90 şi înainte de termenul de judecată a formulat şi un recurs în carenţă (în baza art. 175 din Tratat)[16]. Tribunalul a descărcat Comisia de obligaţia de a emite sau de a refuza să ia o decizie deoarece, conform Tribunalului, puterea de supraveghere de care dispune Comisia, în baza art. 90 alin. (3) implică şi puterea de apreciere a compatibilităţii măsurilor statale cu regulile Tratatului. În consecinţă, exerciţiul acestei puteri, nu se asortează cu obligaţia de intervenţie din partea Comisiei, ceea ce înseamnă că discreţia alegerii instrumentelor se dublează cu cea de iniţiere a acţiunii.

Reglementarea monopolurilor

Cu privire la regula în materie, sunt esenţiale o serie de consideraţii; astfel, deşi monopolurile, drepturile exclusive şi speciale pot, prin natura lor, să genereze prejudicii concurenţei, în special

[14] Hotărârea Curţii din 19 martie 1991, dată în cauza C-202/88, părţi fiind: *Republica Franceză c. Comisiei Comunităţilor Europene* şi având ca obiect anularea parţială a Directivei 88/301/CEE a Comisiei din 16 mai 1988 privind concurenţa pe pieţele echipamentelor terminale pentru telecomunicaţii. În hotărâre se precizează: Trebuie subliniat că un sistem de concurenţă nedenaturată precum cel prevăzut de tratat nu poate să fie garantat decât în cazul în care este asigurată egalitatea şanselor între diverşii operatori economici. Faptul de a încredinţa unei întreprinderi care comercializează aparate terminale sarcina de a elabora specificaţiile pe care trebuie să le îndeplinească aparatele terminale, de a controla aplicarea acestora şi de a omologa aparatele respective echivalează cu faptul de a-i conferi puterea de a stabili, după bunul plac, aparatele terminale care pot să fie racordate la reţeaua publică şi de a-i acorda astfel un avantaj evident asupra concurenţilor. În aceste condiţii, Comisia a fost îndreptăţită s ă solicite ca elaborarea specificaţiilor tehnice, controlarea aplicării acestora şi omologarea să fie efectuate de o entitate independentă de întreprinderile publice sau private care furnizează bunuri şi/sau servicii concurente în sectorul telecomunicaţiilor. Pct. 51, 52.

[15] A se vedea şi: *CJUE, hotărârea din 3 iunie 2010 în afacerea C-258/08*, Ladbrokes Betting & Gaming Ltd, Ladbrokes International Ltd c. Stichting de Nationale Sporttotalisator. Acţiune preliminară formulată de Hoge Raad der Nederlanden. A se vedea şi: *Hotărârea Curţii (Marea Cameră) din 1 iulie 2008, dată în cauza C-49/07*, având ca obiect o cerere de pronunţare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul art. 234 CE de Dioikitiko Efeteio Athinon (Grecia), în procedura Motosykletistiki Omospondia Ellados NPID (MOTOE) împotriva Elliniko Dimosio.

[16] A se vedea: B.M.C. Predescu, A.I. Duşcă, *Dreptul comunitar al afacerilor*, Ed.Universitaria, Craiova, 2003, p. 220 şi urm.; O. Manolache, *Drept comunitar*, ed. a IV-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004.

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

prin abuzul de poziţie dominantă, normele Tratatului nu intenţionează să interzică aceste drepturi şi monopolul[17].

Curtea a hotărât în dosarul Sacchi[18], la 30 aprilie 1974 că nimic nu interzice statelor membre să stabilească un monopol, pe baza interesului general, dar organizarea şi reglementarea monopolului trebuie să fie compatibile cu dispoziţiile Tratatului. Curtea a stabilit o distincţie între existenţa unui drept şi exerciţiul lui, în sensul că doar exerciţiul abuziv al acestui drept este condamnat. Concepţia protectoare a monopolurilor s-a clătinat sub influenţa unei doctrine zisă a „abuzului automat". Doctrina „abuzului automat" constă în situarea originii abuzului, în ocrotirea monopolurilor sau a drepturilor exclusive şi speciale, căci abuzul este consubstanţial cu crearea sau menţinerea monopolurilor sau a drepturilor monopoliste. Cu alte cuvinte, există un abuz prin simpla existenţă a monopolului.

Această doctrină, sistematizată de anumite servicii ale Comisiei, are la bază o serie de hotărâri: într-un prim caz[19], afacerea Höffner – 23 aprilie 1991, este vorba de o întreprindere care, după ce a apelat la serviciile unei persoane ce recruta cadre capabile să conducă o întreprindere s-a opus cererii de plată a acestuia invocând ilegalitatea contractului pe motivul că, potrivit legislaţiei germane, serviciile de plasament erau rezervate unui oficiu federal de muncă şi prin urmare, cabinetul de recrutare desfăşura o activitate ilegală, iar contractele erau nule. Curtea a decis că în cazul în care monopolul public nu este în stare să satisfacă cererea, menţinerea în vigoare a legislaţiei contravine art. 86 TCEE.

Într-un alt caz este vorba de stabilirea în Salonic a unei staţii de televiziune locală ce a violat astfel monopolul Ellinki Radiophonia Teleorassi (ERT[20]). În hotărârea din 18 iunie 1991, Curtea a reţinut că art. 90 alin. (1) se opune acordării unui drept exclusiv de retransmitere de emisiuni de

---

[17] A se vedea: O. Manolache, *Regimul juridic al concurenţei în dreptul comunitar*, Ed. All, Bucureşti, 2004; A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a IV-a, revăzută şi adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010; L. Dubouis, C. Blumann, *Droit matériel de l'Union Européenne*, Paris, Montchrestien, 4e éd., 2006; C. Nourissat, *Droit communautaire des affaires*, Paris, Dalloz, 2e éd., 2005. J.Y. Naudet, *La fin des monopoles*, 2013, http://www.libres.org/conjoncture/3173-la-fin-des-monopoles-.html - consultat la data de 11.02.2019; J. Garello, *Le monopole public cause de tous nos maux*, 2018, https://www.bastiat.net/le-monopole-public-cause-de-tous-nos-maux/ - consultat la data de 11.02.2019.

[18] *Hotărârea Curţii din 30 aprilie 1974, Giuseppe Sacchi*, dată în *cauza 155/73* precizează: schimburile comerciale de orice tipuri de materiale, aparate de înregistrare sonoră, filme şi alte produse utilizate pentru difuzarea de mesaje televizate se supun normelor referitoare la libera circulaţie a mărfurilor; În consecinţă, dacă existenţa unui monopol asupra mesajelor publicitare televizate nu este, în sine, contrară principiului liberei circulaţii a mărfurilor, un astfel de monopol ar contraveni acestuia dacă discriminează prin favorizarea materialelor şi produselor naţionale. Pct. 7. Interpretarea coroborată a art. 86 şi 90 duce la concluzia că existenţa unui monopol al unei întreprinderi căreia statul membru i-a acordat drepturi de exclusivitate nu este, în sine, incompatibilă cu art. 86; Acelaşi este şi cazul unei extinderi a drepturilor de exclusivitate care urmează unei noi intervenţii a statului; Mai mult, dacă anumite state membre consideră întreprinderile care operează în domeniul televiziunii, fie şi cu privire la activităţile comerciale, în special în materie de publicitate, ca fiind întreprinderi care au drept scop un serviciu de interes economic general, aceste interdicţii se aplică, în ceea ce priveşte comportamentul lor pe piaţă, în temeiul art. 90 alin. (2) atât timp cât nu s-a demonstrat că interdicţiile amintite ar fi incompatibile cu realizarea misiunii acestora. Pct. 14, 15.

[19] A se vedea P. Corruble ş.a., *op. cit.*, p. 180. *Hotărârea Curţii (Camera a şasea) din 23 aprilie 1991 dată în cauza C-41/90 Klaus Höfner şi Fritz Elser c. Macrotron GmbH*, precizează: simplul fapt de a crea o astfel de poziţie dominantă prin acordarea unui drept exclusiv în sensul art. 90 alin. (1) nu este, în sine, incompatibil cu art. 86 din tratat. Un stat membru nu încalcă, de fapt, interdicţiile conţinute în aceste două dispoziţii decât dacă întreprinderea în cauză este constrânsă, prin simpla exercitare a dreptului exclusiv care i-a fost acordat, să exploateze în mod abuziv poziţia sa dominantă. Potrivit art. 86 teza a doua lit. (b) din tratat, o astfel de practică abuzivă poate, în special, să constea într-o limitare a prestaţiei în defavoarea solicitanţilor serviciului în cauză. Un stat membru creează o situaţie în care prestaţia este limitată, atunci când întreprinderea căreia acesta i-a acordat un drept exclusiv care se extinde la activităţile de plasare a cadrelor şi a directorilor de întreprinderi, nu este, în mod evident, în măsură să satisfacă cererea pieţii pentru acest gen de activităţi şi atunci când exercitarea efectivă a acestor activităţi de către societăţi private este imposibil de realizat datorită menţinerii în vigoare a unei dispoziţii legale care interzice aceste activităţi sub sancţiunea de nulitate a contractelor respective. Pct. 29-31.

[20] Hotărârea Curţii din 18 iunie 1991, dată în cauza C-260/89, părţi fiind: Elliniki Radiophonia Tileorassi AE c. Dimotiki Etairia Pliroforissis şi Sottrios Kouvelas.

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

televiziune, când aceste drepturi sunt susceptibile să creeze o situaţie în care întreprinderea încalcă art. 86 TCEE, printr-o politică discriminatorie în favoarea programelor sale. Şi în această hotărâre, Curtea cere ca monopolul să conducă la o conduită abuzivă. În acest caz, este condamnată cumularea monopolului de difuzare şi a monopolului de retransmitere, care permit întreprinderii să abuzeze de poziţia sa dominantă în favoarea propriilor servicii.

Mai precis, în hotărâre se precizează: este necesar să se amintească faptul că, în Hotărârea din 30 aprilie 1974, Sacchi, considerentul 14, Curtea a hotărât că nicio dispoziţie din tratat nu se opune faptului că statele membre, din motive de interes public, de natură neeconomică, sustrag de la jocul concurenţei emisiunile de radioteleviziune, conferind uneia sau mai multor unităţi dreptul exclusiv de a proceda la acest lucru. Cu toate acestea, rezultă din art. 90 alin. (1) şi (2) din tratat că modalitatea în care este organizat sau exercitat acest monopol poate aduce atingere normelor tratatului, în special celor privind libera circulaţie a mărfurilor, libertatea de a presta servicii şi regulile de concurenţă. Prin urmare, este necesar să se răspundă instanţei naţionale că dreptul comunitar nu se opune atribuirii unui monopol al televiziunii din considerente de interes public, de natură neeconomică. Cu toate acestea, modalităţile de organizare şi de exercitare a unui astfel de monopol nu trebuie să aducă atingere dispoziţiilor din tratat cu privire la libera circulaţie a mărfurilor şi a serviciilor şi la regulile de concurenţă[21].

În ultimii ani doctrina abuzului automat[22] a intrat într-un adevărat declin[23] deoarece Curtea a afirmat principiul conform căruia practica abuzivă trebuie să fie consecinţa directă a legii naţionale şi că art. 90 alin. (1) şi art. 86 nu se opun acordării de către statele membre a drepturilor exclusive[24].

Ideile mai sus arătate sunt reluate și în hotărâri mai noi[25] în care se subliniază: potrivit unei jurisprudențe constante, normele referitoare la existența și la funcționarea unui monopol trebuie analizate în raport cu prevederile articolului 37 TFUE, aplicabile în mod specific exercitării de către

[21] Pct. 10-12.

[22] J. Mc Cormick, *The European Union. Politics and Policies*, 4th ed., Philadelphia, Westview Press, 2008, p.154; S.Deleanu, *Dreptul comunitar al afacerilor și dreptul consumației: interferențe și delimitări*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Studia Jurisprudentia; A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene, ed. a IV-a*, revăzută și adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010; B. Andreşan-Grigoriu, T. Ştefan, *Tratatele Uniunii Europene – actualizat 2010*, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010.

[23] K-U. Kühn, *Closing the Pandora's Box? Joint dominance after the Airtours Judgment*, in Pros and Cons of Merger Control, Stockholm, Swedish Competition Authority, 2002, pp.57–59; A. MasColell, M. D. Whinston, J. R. Green, *Microeconomic Theory*, Oxford, Oxford University Press, 1995, pp.400–405, pp. 417–423; J. Tirole, *The Theory of Industrial Organization*, Cambridge, The MIT Press, 1988, pp.245–247; G. Werden, Economic *Evidence on the Existence of Collusion*, Antitrust Law Journal 71/2003–2004, pp. 719, 729–734; P. Freeman, *Market Investigations and Oligopolistic Markets*, in Annual Proceedings – Fordham Corporate Law Institute, ed. B. Hawk Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, 2008, p. 653; R. Gibbons, *What the Folk Theorem Doesn't Tell Us*, Industrial and Corporate Change 15, no. 2/2006, pp.381–386, 383–384.

[24] A se vedea: G. Tudor, D. Călin, *Jurisprudenţa CJCE*, vol. I, *Principiile dreptului comunitar Concurenţa Libera circulaţie a mărfurilor*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006; L.A.-M. Vrabie coord. *Jurisprudenţa istorică a instanţelor comunitare, culegere de hotărâri integrale*, vol. 1, Institutul European din România, Direcţia Coordonare Traduceri, Bucureşti, 2008; R.M. Boulouis, D. Chevallier, M. Fasquelle, M. Blanquet, *Les grands arrêts de la jurisprudence communautaire*, t. 2, *Droit communautaire des affaires Marché intérieur Politiques communautaires*, Paris, Dalloz, 5e éd., 2002.

[25] *Hotărârea Curții (Camera a cincea) din 12 noiembrie 2015 dată în cauza C-198/14*, având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Helsingin hovioikeus (Curtea de Apel Helsinki, Finlanda), în procedura Valev Visnapuu împotriva Kihlakunnansyyttäjä, Suomen valtio – Tullihallitus. Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 34 TFUE, 36 TFUE, 37 TFUE și 110 TFUE, precum și a articolului 1 alineatul (1) și a articolelor 7 și 15 din Directiva 94/62/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 1994 privind ambalajele și deșeurile de ambalaje (JO L 365, p. 10, Ediție specială, 13/vol. 14, p. 238). Cererea a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Visnapuu, care acționează pentru European Investment Group Oü („EIG"), pe de o parte, și Kihlakunnansyyttäjä (Parchetul districtual), pe de altă parte, în legătură cu vânzarea la distanță și cu livrarea de băuturi alcoolice consumatorilor finlandezi cu încălcarea reglementărilor finlandeze privind, printre altele, acciza pe anumite ambalaje de băuturi și vânzarea cu amănuntul a băuturilor alcoolice.

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

un monopol național cu caracter comercial a drepturilor sale de exclusivitate[26]. În schimb, influența asupra schimburilor din cadrul Uniunii a altor prevederi din legislația națională, care pot fi disociate de funcționarea monopolului, deși au o influență asupra acestuia, trebuie examinată în raport cu articolul 34 TFUE[27]. Prin urmare, trebuie amintit în această privință că, fără a impune abolirea totală a monopolurilor naționale cu caracter comercial, articolul 37 TFUE prevede organizarea acestora astfel încât să se asigure excluderea oricărei discriminări între resortisanții statelor membre cu privire la condițiile de aprovizionare și de desfacere[28]. În acest sens, articolul 37 TFUE prevede ca organizarea și funcționarea monopolului să fie adaptate astfel încât să se asigure excluderea oricărei discriminări între resortisanții statelor membre cu privire la condițiile de aprovizionare și comercializare, așa încât comerțul cu mărfuri provenind din celelalte state membre să nu fie dezavantajat, nici în drept, nici în fapt, în raport cu cel al mărfurilor naționale, iar concurența dintre economiile statelor membre să nu fie denaturată[29].

În *concluzie*, un monopol este dreptul exclusiv de a produce sau comercializa un produs sau un serviciu conferit de o autoritate publică; acesta este un statut greu acceptat de către Comisia Europeană, deoarece pare, la o privire superficială, incompatibil cu concurența liberă care trebuie să caracterizeze piața internă. Cu toate acestea, anumite sectoare, în special activitățile de rețea, au inițial interesul de a găsi un monopol; de fapt, acestea sunt activități în care economiile de scară sunt foarte importante și unde costurile de intrare pe piață sunt foarte mari din cauza infrastructurii necesare. Prin urmare, deși regula generală este că întreprinderile publice trebuie să respecte regulile liberei concurențe și să nu beneficieze de măsuri de stat care le favorizează, este comun pentru unele companii publice să efectueze un serviciu … "de interes public", de "interes economic general". Articolul 37 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) se referă la monopolurile comerciale. Astfel, statele sunt autorizate să le organizeze "astfel încât să se asigure ... excluderea oricărei discriminări între cetățenii statelor membre". Astfel, în timp ce anumite monopoluri istorice, cum ar fi tutunul, alcoolul, petrolul, electricitatea, gazul sau produsele farmaceutice, sunt desemnate prin acest nume, multe state europene și-au modificat normele care guvernează monopolurile în conformitate cu legislația europeană; de exemplu, permițând autorității de monopol să importe materii prime din alte state sau prin obligarea acesteia de a vinde tuturor clienților care doresc să intre în raporturi contractuale.

BIBLIOGRAPHY

B. Andreşan-Grigoriu, T. Ştefan, *Tratatele Uniunii Europene* – actualizat 2010, ed. a II-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2010;

[26] Pct. 86. Hotărârea Rosengren și alții, C-170/04, EU:C:2007:313, punctul 17 și jurisprudența citată; Hotărârea ANETT, C-456/10, EU:C:2012:241, punctul 22 și jurisprudența citată.

[27] Pct. 87. Hotărârea Rosengren și alții, C-170/04, EU:C:2007:313, punctul 18 și jurisprudența citată; Hotărârea ANETT, C-456/10, EU:C:2012:241, punctul 23 și jurisprudența citată.

[28] Pct. 94. Hotărârea Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, punctul 38 și jurisprudența citată; Hotărârea Hanner, C-438/02, EU:C:2005:332, punctul 34 și jurisprudența citată.

[29] Pct. 95. Hotărârea Franzén, C-189/95, EU:C:1997:504, punctul 40. A se vedea și: *Hotărârea Curții (Camera a treia) din 26 aprilie 2012 dată în cauza C-456/10*, având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunal Supremo (Spania), în procedura Asociación Nacional de Expendedores de Tabaco y Timbre (ANETT) împotriva Administración del Estado, cu participarea: Unión de Asociaciones de Estanqueros de España, Logivend SLU, Organización Nacional de Asociaciones de Estanqueros. Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 34 TFUE și a fost formulată în cadrul unui litigiu între Asociación Nacional de Expendedores de Tabaco y Timbre (ANETT), pe de o parte, și Administración del Estado, pe de altă parte, în legătură cu unele dispoziții naționale care interzic titularilor de puncte de vânzare a produselor din tutun și a timbrelor („comercianții cu amănuntul de produse din tutun”) să importe produse din tutun din alte state membre.

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

P. Bauby, *Le concept de concurrence dans l'Union européenne: origines, contenu, devenir*, în Colloque EUROPA–Limoges –21 novembre 2014 La concurrence nonfaussée au sein del'Union: Peut-on évoluer vers une concurrence équitable en Europe?;
A.Băbălău, *Măsuri legislative adoptate de Comunitatea Europeană în domeniul fiscalității directe*, www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/1152/1069;
R.M. Boulouis, D. Chevallier, M. Fasquelle, M. Blanquet, *Les grands arrêts de la jurisprudence communautaire*, t. 2, *Droit communautaire des affaires Marché intérieur Politiques communautaires*, Paris, Dalloz, 5e éd., 2002;
M. Canoy, P. Rey, E. van Damme, *Dominance and Monopolization*, TILEC Discussion Paper DP 2004-022, Tilburg University;
P. Corruble, F. Aubert, J.B. Avel, M. Charbit, C.H. Dechelette, P. Circh, *Droit européen des affaires*, Dunod, Paris, 1998;
Mc Cormick, *The European Union. Politics and Policies*, 4th ed., Philadelphia, Westview Press, 2008;
V. Constantinesco, J.-P. Jacqué, R. Kovar, D. Simon, *Traité instituant la CEE*, Economica, Paris, 1992;
P. Craig, G. de Búrca, *Dreptul Uniunii Europene Comentarii, jurisprudenţă şi doctrină*, ed. a IV-a, serie coordonată de B. Andreşan-Grigoriu şi T. Ştefan, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2009;
D. Dănişor, *La traduction juridique, facteur d'intégration européenne*, **Proceedings ale Congresului** Integrarea Europeană, - între tradiţie şi modernitate, Ed. Universităţii "Petru **Maior", Volum 5/2014**;
S. Deleanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Dacia Europa Nova, Lugoj, 2001;
S.Deleanu, *Dreptul comunitar al afacerilor și dreptul consumației: interferențe și delimitări*, Studia Universitatis Babeș-Bolyai – Studia Jurisprudentia;
J-P., Dtetie, *Strategor : Politique générale de l'entreprise*, Dunod, 4ème édition, Paris, 1997;
M. Duault, *Les méga-alliances, à l'image des groupements d'entreprises de transport maritime, en droit communautaire de la concurrence*, Mémoire, Nantes, 2011;
L. Dubouis, C. Blumann, *Droit matériel de l'Union Européenne*, Paris, Montchrestien, 4e éd., 2006;
A.I.Dușcă, *Dreptul Uniunii Europene privind afacerile, ediția a 2-a revizuită și adăugită*, Ed.Universul Juridic, București, 2016;
A.I.Dușcă, D.Dănișor, *Dicționar de dreptul Uniunii Europene*, Ed. Simbol, Craiova, 2018;
A-I.Dușcă, D. Dănișor, *Consumers and European Contract Law*, The knowlegge-Based Organization the 20th International Conference 12-14 June 2014, Land Forces Academy, Nicolae Bălcescu Land Forces Academy Publishing House;
A.I. Duşcă, A.L. Turculeanu, *Drept comunitar al afacerilor*, Caiet de seminar, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010;
J. Faull, A. Nikpay, *The EC Law of Competition*, 2nd edn, Oxford, Oxford University Press, 2007;
P. Freeman, *Market Investigations and Oligopolistic Markets*, in Annual Proceedings – Fordham Corporate Law Institute, ed. B. Hawk Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, 2008;
A. Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2003;
A. Fuerea, *Manualul Uniunii Europene*, ed. a IV-a, revăzută şi adăugită după Tratatul de la Lisabona (2007/2009), Ed. Universul Juridic, Bucureşti, 2010;
Ch. Gavalda, G. Parleani, *Droit des affaires de l'Union européenne*, 6e éd, Paris, Juris Classeur, 2010;
G. D. Gărăiman, D. Dănişor, O. Ghiţă, R. Răducanu, M. Soreaţă, D. Gărăiman, *Mic dicţionar de termeni juridici în spaţiul european*, Ed. Universitaria, Craiova, 2008;
R. Gibbons, *What the Folk Theorem Doesn't Tell Us*, Industrial and Corporate Change 15, no. 2/2006;
B. Gilles, C. Henry, *Concurrence et services publics dans l'Union européenne*. In: *Politiques et management public*, vol. 16, n° 2, 1998;

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)

B. Gomes - Casseres, *Do you really have an alliance strategy*?, Strategy & Leadership, Vol. 26, Issue 4, 1998;
A. Groza, *Uniunea Europeană Drept material*, Ed. C. H. Beck, București, 2014;
H. Haupt, *Collective Dominance under Article 82 E.C. and EC Merger Control in the Light of the Airtours Judgment*, European Competition Law Review 23, no. 9/2002;
D. Hensler, *Class Action Dilemmas : Pursuing Public Goals for Private Gains*, Santa Monica, RAND Institute for Civil Justice, 2000;
A.L. Ivan, *Perspective teoretice ale construcţiei europene*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2003;
A. Jones, B. Sufrin, *EC Competition Law*, 3rd edn, Oxford, Oxford University Press, 2008;
V. Korah, *An Introductory Guide to EC Competition Law and Practice*, 8th edn, Oxford & Portland Oregon, Hart Publishing, 2004;
K-U. Kühn, *Closing the Pandora's Box? Joint dominance after the Airtours Judgment*, in Pros and Cons of Merger Control, Stockholm, Swedish Competition Authority, 2002;
O. Manolache, *Drept comunitar*, ed. a IV-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2004;
O. Manolache, *Regimul juridic al concurenței în dreptul comunitar*, Ed. All Beck, București, 1997;
O. Manolache, *Regimul juridic al concurenței în dreptul comunitar*, Ed. All, București, 2004;
A. MasColell, M. D. Whinston, J. R. Green, *Microeconomic Theory*, Oxford, Oxford University Press, 1995, pp.400–405;
C. Nourissat, *Droit communautaire des affaires*, Paris, Dalloz, 2e éd., 2005;
R. O'Donoghue, J. A. Padilla, *The Law and Economics of Article 82 EC*, Portland: Hart Publishing, 2006;
N. Petit, *Oligopoles, Collusion Tacite et Droit Communautaire de la Concurrence*, Bruxelles, Brylant, 2007;
B.M.C. Predescu, A.I. Duşcă, *Dreptul comunitar al afacerilor*, Ed.Universitaria, Craiova, 2003;
F., Rigaux, *La notion de fait en science juridique*, Annales de droit de Louvain, Louvain, 1988;
J. Tirole, *The Theory of Industrial Organization*, Cambridge, The MIT Press, 1988;
G. Tudor, D. Călin, *Jurisprudenţa CJCE*, vol. I, *Principiile dreptului comunitar Concurenţa Libera circulaţie a mărfurilor*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2006;
L.A.-M. Vrabie coord. *Jurisprudenţa istorică a instanţelor comunitare, culegere de hotărâri integrale*, vol. 1, Institutul European din România, Direcţia Coordonare Traduceri, Bucureşti, 2008;
G. Wagner, *Should Private Enforcement of Competition Law be Strengthened?* în D. Schmidtchen, M. Albert, S. Voigt, *The More Economic Approach to European Competition Law*, Tubingue, Mohr Siebeck, 2007;
G. Werden, Economic *Evidence on the Existence of Collusion*, Antitrust Law Journal 71/2003–2004;
R. Whish, *Competition Law*, 6th edn, Oxford, Oxford University Press, 2009;
M. Wise, *Droit et politique de la concurrence dans l'Union européenne*, Revue sur le droit et la politique de la concurrence 2007/1 (Vol. 9).

BDD-A29471 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 00:54:00 UTC)